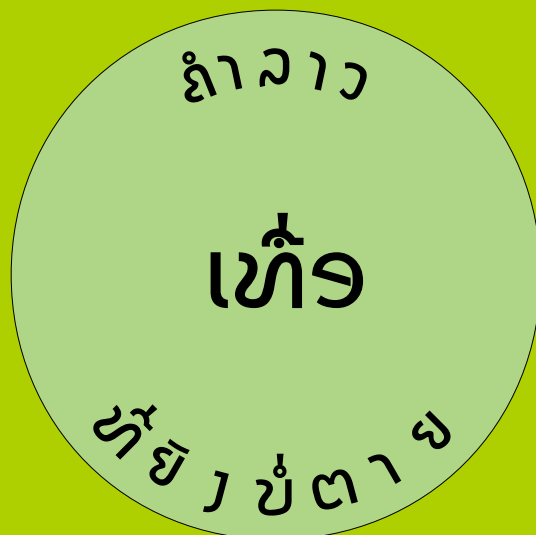

ປະຊາຊົນ ຊົນບົດ ປະຊາທິປະໄຕ ອະທິປະໄຕ ໄຊຊນະ
ຄຳແລ້ວ ພູເພີຂຽນນີ້ທອງ

ລາວແພນ

ປະຊາຊົນ ຊົນບົດ ປະຊາທິປະໄຕ ອະທິປະໄຕ ໄຊຊນະ
ໂດຍ ຄຳແພວ ພູເພີຂຽນລົບທາງ

ເມື່ອ ວັນທີ ໑໑/໐໔/໒໐໑໑ ເດືອນເມສາ ພສ.໒໕໕໓ ແຫ່ງ ເມືອງ ປາຣີສ ທີ່ ປະເທດ ຝຣັ່ງ
ລາວແພນ

ປະຊາຊົນ [ປະ-ຊາ-ຊົນ] ນາມ.

ທາຕຸສາດ || Etymologie / Etymology

ຄຳປະສົມ ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ ເຄົ້າ ບາລີ “ປະຊາ[ປະ-ຊາ / Pajā]” ຊຶ່ງ ເປັນ ນາມ ເພດຍິງ ຫລື ນາມອິດທິລິງ ແລະ ທີ່ ແປວ່າ ເຊັ່ນ(ຄົນ) ຫລື ຊາດມະນຸດ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Progéniture / Progeny ; Génération / Generation ແລະ ດ້ວຍ ເຄົ້າ ບາລີ “ຊນ[ຊະ-ນະ / jana]” ທີ່ ແຜງມາເປັນ ຄຳລາວ “ຊົນ” ໂດຍ ການຕີນ ໄມ້ກົງ ແທນ ສະອະ (ສຽງ “ອະ”) ຊຶ່ງ ເປັນ ນາມ ເພດຊາຍ ຫລື ນາມປຸງລິງ ແລະ ທີ່ ແປວ່າ ຄົນ ບຸກຄົນ **ໄທ** ດັ່ງ ໄທເຫນືອ ໄທໃຕ້ ໄທລາວ ໄທບ້ານ ໄທເມືອງ ໄທເຮືອນ ໄທເຮົາ ເປັນຕົ້ນ ອີກປະການນຶ່ງ ການແຜງ ອັກສອນ ຫລື ອັກຂຣະ ແບບນີ້ ໄດ້ ຖືກ ປະຕິບັດກັນມາ ຢ່າງ ເປັນ ເອກພາບ ພາຍໃຕ້ ຣັຊການ ພຣະເຈົ້າ ສຸຣິຍາ ວົງສາ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Une personne / A person

ໂຄສະຖານ || Phonétique / Phonetics

ສຽງ ຂອງ ຄຳ “ປະຊາຊົນ” ມີ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ ຄື

- ພຍາງ “ປະ” ມີ ສຽງສັ້ນ ທີ່ ເປັນ ສຽງຕາຍ (**ຫລັ້ນສຽງບໍ່ໄດ້ ແລະ ຜັນສຽງບໍ່ໄດ້**)
- ພຍາງ “ຊາ” ມີ ສຽງຍາວ ແຕ່ ເປັນ ສຽງຕໍ່າ (**ຖ້າ ຮ້ອງເພງ ເປັນ ສຽງສູງ ມັນ ຈະ ກາຍ ເປັນ ສຽງໂຫນ້ງ**)
- ພຍາງ “ຊົນ” ມີ ສຽງສັ້ນຕໍ່າ (**ຮະວັງ ສຽງໂຫນ້ງ ຖ້າ ຮ້ອງ ສຽງສັ້ນ ຢູ່ທ້າຍ**)

ທນາຍເຫດ || Nota bene

ຕາມ ທີ່ ຂ້າພະເຈົ້າ ໄດ້ຖາມ ຄົນລາວ ຈຳນວນ ຫລວງຫລາຍ ມາແລ້ວ ກ່ຽວກັບ ການຂຽນ ຄຳ “ໂຫນ້ງ” ຫລື “ຫນັ້ງ” ດັ່ງ ສຽງໂຫນ້ງ ຫລື ສຽງຫນັ້ງ ເປັນຕົ້ນ ໄທເຫນືອ ສ່ວນນາກ ໄດ້ ບອກວ່າ ຄຳນີ້ ມີ ສຽງຍາວ ຄື ຂຽນ ດ້ວຍ ສະໂອ ດັ່ງ ສຽງໂຫນ້ງ ແຕ່ ໄທໃຕ້ ລາງຄົນ ຈະບອກວ່າ ຄຳນີ້ ມີ ສຽງສັ້ນ ດັ່ງ ສຽງຫນັ້ງ ເມື່ອ ໄດ້ ມາ ພິສູດ ຕາມ ປຶ້ມ ຕ່າງໆ ກໍ ເຫັນ ເພິ່ນ ຂຽນ “ໂຫນ້ງ” ແຕ່ຫາກວ່າ ປຶ້ມ ເຫລົ່ານີ້ ໄດ້ ຂຽນ ຂຶ້ນ ຫລັງຈາກ ຄສ. ໑໙໗໕ ຊຶ່ງ ເຮື່ອງນີ້ ກໍ ບໍ່ ຕ່າງຫຍັງ ກັບ ການຂຽນ ຄຳ “ເພັງ” ແລະ “ເພງ” ດັ່ງ ຮ້ອງລຳທຳເພັງ ຫລື ເພງ (Chanson / The song) ຊຶ່ງ ສ່ວນຕົວ ຂອງຂ້າພະເຈົ້າແລ້ວ ກໍ ໄດ້ຮຽນມາ ແຕ່ ນ້ອຍ ເທົ່າ ໂຫຍ່ ວ່າ ແມ່ນ “ເພັງ” ແຕ່ ເມື່ອ ມາ ເຫັນ ສະພາບໂຫມ່ ພ້ອມດ້ວຍ ວັຈນານຸກົມຕ່າງໆ ກໍ ເຫັນ ເພິ່ນ ຂຽນ “ເພງ” ແລະ ຄົນໄທຍ ກໍ ຂຽນ “ເພລງ” ເຫນືອນກັນ ສະນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າ ຈຶ່ງ ຖື ຕາມ ການສົມມຸດ ເຖິງ ຈະ ຖືກ ຫລື ບິດ ກໍດີ ຖ້າ

ຈະ ເວົ້າ ເຖິງ ຈິດໃຈແລ້ວ ຂ້າພະເຈົ້າ ຄິດວ່າ “ໂຫຍັງ” ຖືກດີ ແລະ ກໍ ຢາກ ຊຽນ “ເພັງ” ຫລາຍກວ່າ ຈົ່ງ ຂໍ ໃຫ້ ເຂົ້າໃຈ ໄປ ໃນ ທຳນອງນີ້

ແຕ່ ຢ່າ ລືມ ວ່າ ເດືອນຫງາຍ ວັນເພັງ ຫລື ເດືອນເພັງ ນີ້ໂດ ຕາມ ທ້ອງຖິ່ນ ຕ່າງໆ ທີ່ ຂ້າພະເຈົ້າ ເຄີຍ ໄດ້ເຫັນນາ ແລ້ວ ໃນ ລາວ ຄາວກ່ອນ ແຕ່ຄາວຍັງນ້ອຍ ໄຫຍ່ນາ ພາກັນ ອອກມາ ນ່ວນຊື່ນ ໂດຍ ມີ ການຮ້ອງລຳທຳເພງ ຕ່າງໆ (ເພື່ອ ຄວາມເຂົ້າໃຈ ໃນ ຄຳ “ເພັງ” ແລະ “ເພງ”)

ອີກປະການໜຶ່ງ ກິຈການ ກ່ຽວກັບ ເພງ (Chanson / The song) ກໍ ບໍ່ ໄດ້ ເກີດຂຶ້ນ ເມື່ອ ສັຕວັດ ແລ້ວນີ້ ເຫມືອນດັ່ງ ຄົນ ທັງຫລາຍ ເຂົ້າໃຈກັນ ເພາະວ່າ ກິຈການ ອັນນີ້ ມີນາ ແຕ່ ໂດຍແລ້ວ ປາສຈາກ ສຽງດົນຕີ ປະກອບ ຢ່າງດຽວ ເຊັ່ນ ການສູດ ຕາມ ວັດວາອາຮາມ ຕ່າງໆ ແລະ ການອ່ານຫນັງສື ເປັນຕົ້ນ ຊຶ່ງ ການຫລິ້ນສຽງ ໃນ ການເທດ ຫລື ສຽງເທດ ໂດຍ ຄຣູບານັ້ນ ກໍ ບໍ່ ຕ່າງຫຍັງ ຈັກດີ ກັບ ສຽງເພງ ທີ່ ເຮົາ ຟັງກັນ ໃນ ປັດຈຸບັນນີ້ ພ້ອມດຽວກັນນີ້ ການຫລິ້ນສຽງ ໃນ ການເທດ ກໍ ພວມ ຈະຫາຍຈະດັບ ຈາກ ສັງຄົມ ລາວເຮົາໄປ “ເຫມືອນກັບ ການຫາຍ ຂອງ ຫມໍລຳເຮືອງ ໃນ ລາວ ນັ້ນເອງ” (ປົກປ້ອງ ສິ່ງ ທີ່ ເປັນ ມູນມໍຣະດົກ ຂອງເຮົາແລ້ວ ບໍ່ ໃຫ້ ຫາຍສາບສູນໄປ - ທັນນະ)

ຄວາມໝາຍ || Définition / Definition

ຝູງຄົນ ທີ່ ພັກພາອາໄສ ຢູ່ ແຫ່ງໃດແຫ່ງໜຶ່ງ ຫລື ທີ່ ຍຶດຢູ່ ແຫ່ງໃດແຫ່ງໜຶ່ງ ຫລື ທີ່ ຕັ້ງຢູ່ ແຫ່ງໃດແຫ່ງໜຶ່ງ ຫລື ທີ່ ເຂົ້າມາຢູ່ ແຫ່ງໃດແຫ່ງໜຶ່ງ, ພົມເມືອງ ຫລື ຊາວເມືອງ ຂອງ ປະເທດໜຶ່ງ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Ensemble de personnes occupant un lieu quelconque / A crowd of people occupying any place ; la population d'un pays / the population of a country

ສະໜາມ (ສີໂນນາມ) || Synonymie / Synonymy

ຊາວ_ ໄຫຍ່ນາ ໄຫຍ່ນາ ຮາສດອນ ພົມເມືອງ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Habitant / Occupier ; peuple / people ; démographie / demography

ປະຕິໜາມ (ຄຳກົງກັນຂ້າມ) || Antonymie / Antonymy

ນັກລ່າຫົວເມືອງຂຶ້ນ ຫລື ຜູ້ຍຶດຄອງ, ຜູ້ຮຸກຮານ, ການ ທີ່ເຮັດ ທີ່ຍົວະ ໃຫ້ຄົນ ໂຕນຫນຶ່ງ ອອກຈາກ ປະເທດ ເພື່ອ ເຮັດໃຫ້ ຈຳນວນ ຄົນລາວແທ້ ນ້ອຍລົງ (ການລົດປະຊາກອນ / ການລົດປະຊາຊົນ*) || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Colon / Colonist, settler ; envahisseur /

invader ; dépopulation / depopulation

* “ປະຊາຊົນ” ຖືກກວ່າ “ປະຊາກອນ” ທີ່ ຄົນໄທຍ໌ ໄດ້ດັດແປງໄທມ່ ເຫມືອນດັ່ງ ຄຳ “ປົກຕິ” ທີ່ ກາຍມາເປັນ “ປັກຕິ” ເປັນຕົ້ນ ຊຶ່ງ ພາຍາງ “ຊົນ” ຫລື “ປົກ” ມາຈາກ ຜົນງານ ແຫ່ງ ວັນນະຄະດີ ຂອງ ລ້ານຊ້າງ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຄຳ ທີ່ ໃຊ້ ແບບນີ້ ແມ່ນ ຂຶ້ນ ກັບ ລ້ານຊ້າງ ແລະ ມາຈາກ ອິດທິພົນ ຂອງ ລ້ານຊ້າງ ທັງນັ້ນ

ຊົນບົດ [ຊົນ-ນະ-ບົດ] ນາມ.

ທາຕຸສາດ || Etymologie / Etymology

ຄຳປະສົມ ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ ເຄົ້າ ບາລີ “ຊນ[ຊະ-ນະ/jana]” ແຕ່ ຕ້ອງ ອ່ານ ພາຍາງ “ຊະ” ບໍ່ ໃຫ້ ເຕັມຄຳ ດັ່ງ “ຊນະ” ຊຶ່ງ ເປັນ ນາມ ເພດຊາຍ ຫລື ນາມປຸງລິງ ທີ່ ຖືກ ແຜງມາເປັນ ຄຳລາວ “ຊົນ” ແລະ ທີ່ ແປວ່າ ຄົນ ບຸກຄົນ **ໄທ** ດັ່ງ ໄທເຫມືອ ໄທໃຕ້ ໄທລາວ ໄທບ້ານ ໄທເມືອງ ໄທເຮືອນ ໄທເຮົາ ເປັນຕົ້ນ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Une personne / A person ແລະ ດ້ວຍ ຄຳບາລີ ບທ[ບະທະ/ປະທະ/Pada] ດັ່ງ janapada[ຊະນະບະທະ] ທີ່ ແປວ່າ ແຂວງ, ເຂດແຂວງ ຕ່າງໆ ພາຍໃນ ປະເທດ, ບ້ານ, ປະເທດ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Une province / A province ; un pays / a country, la campagne / the countryside ອີກຢ່າງນຶ່ງ ຄຳ ບທ[Pada] ໄດ້ ແຜງມາເປັນ ຄຳລາວ “ບົດ” ຊຶ່ງ ມີ ຄວາມຫມາຍເດີມ ໃນຖານນີ້ວ່າ ບ່ອນ (ຕົ້ນ ເຫດຜົນ ຖ້ອຍຄຳ ຖານ) || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Place (ອີງຕາມເຄົ້າ ຈະແປວ່າ ບ່ອນ ຂອງ ຄົນ ຫລື ບ່ອນ ທີ່ ມີ ຄົນຢູ່ ດັ່ງ ຕົວຢ່າງ ເຄທະຊນະ[Gehajana] ຊຶ່ງ ເປັນ ນາມປຸງລິງ (ນາມ ເພດຊາຍ) ທີ່ ມີ ຄວາມຫມາຍວ່າ ຄູ່ຜົວເມັງ “ໃນ ຄົວນຶ່ງໆ” ຄົນໃນເຮືອນ ໄທເຮືອນ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Les membres d'un ménage / Members of a household)

ໂຄສະສາດ || Phonologie / Phonology

“ຊົນບົດ” ຊຶ່ງ ສະກົດ ດ້ວຍ ຕົວສະກົດ ພິເສດ ຕົວ “ນ” ແລະ ສຽງ ຂອງ ຄຳນີ້ ມີ ຄື

- ພາຍາງ “ຊົນ” ມີ ສຽງສັ້ນແລະສຽງຕໍ່າ (**ຖ້າ ຮ້ອງເພງ ເປັນ ສຽງສູງ ມັນຈະກາຍເປັນ ສຽງໂຫມ້ງ**)
- ພາຍາງ “ນະ” ມີ ສຽງສັ້ນ ທີ່ ເປັນ ສຽງຕາຍ (**ຫລິ້ນສຽງບໍ່ໄດ້ ແລະ ຜັນສຽງບໍ່ໄດ້**)
- ພາຍາງ “ບົດ” ມີ ສຽງສັ້ນ ແລະ ບັບຈຸ ຢູ່ ໃນ ຈຳພວກ ສຽງເອກ ແລະ ສຽງຕາຍ

ຄວາມຫມາຍ || Définition / Definition

ຖິ່ນຖານ ທີ່ ຕັ້ງ ຢູ່ ຕາມ ບ້ານນອກຂອກຄາເມ (ດ້ອຍ ພັທນາ) - ຄາມະ[ຄາ-ນະ/Gāma]

(ບ້ານເລັກ ບ້ານນ້ອຍ / Village) || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Un lieu ou un village loin de la ville, la campagne / Any place or any so far village from the downtown, the countryside

ສະນາມ || Synonymie / Synonymy

ປ່າ ໂຄກ ດົງ ດອຍ ເຂົາ ພູ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Bois, forêt / Forest ; jungle/ jungle ; montagne / mountain

ປະຕິນາມ || Antonymie / Antonymy

ເມືອງ ໂນເມືອງ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Ville / City ; centre ville / downtown

ໄຊຊະນະ [ໄຊ-ຊະ-ນະ] ນາມ.

ບາຕູສາດ || Etymologie / Etymology

ຄຳປະສົມ ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ ຄຳເຄົ້າ ບາລີ ຊຍ[ຊະ-ຍະ/Jaya] ແລະ ດ້ວຍ ຄຳເຄົ້າ ບາລີ ຊນ[ຊະ-ນະ/Jana]

- “ຊຍ” ເປັນ ນາມ ເພດຊາຍ ທາລີ ນາມປຸງລົງ ແລະ ແປວ່າ ການໄດ້ຮັບ ການແພ້ ການຜາບແພ້ ການຍຶດຄອງ || ຝຣັ່ງອັງກິດ. Victoire / Victory ; conquête / conquest
- “ຊຍ” ໄດ້ຖືກແບງມາເປັນ “ຊັຍ” ໂດຍ ການຕື່ມ ໄມ້ກັນ (ັ) ແທນ ບ່ອນ ທີ່ ມີ “ສຽງອະ” (ເມື່ອໃດ ເພິ່ນ ເອົາ “ສຣະອະ” ອອກ ເພິ່ນ ຈະ ຕື່ມ ໄມ້ກັນ ທາລີ ໄມ້ກົງ ແທນ) ແລະ “ໄຊ” ທາລີ “ໄຊຍ” ທາລີ “ໄຊຍະ” ແລະ ຖ້າ ອີງຕາມ ແມ່ກະກາ ໃນ ພາສາລາວ ວ່າດ້ວຍ ພຍັນຊະນະຈູງ ເພິ່ນ ຈະຂຽນ “ຊຍະ” ແຕ່ ຕ້ອງ ອ່ານ ພຍາງ “ຊະ” ບໍ່ໃຫ້ ເຕັມຄຳ ສ່ວນ ການສະກົດ ຕາມເຄົ້າ ບາລີ ຂອງຄຳ “ໄຊຍະ” ທາລີ “ຊັຍ” ໃຫ້ຖືກແທ້ນັ້ນ ເພິ່ນ ຈະຂຽນ ເປັນ “ເຊຢຢ[ໄຊ-ຢະ/Jeyya]” ບ້ອນ ການສົມມຸດ ຕົວ ອຢ ບາລີ ເປັນ ຕົວ ອຍ ທາງ ການສຶກສາ ຫນັງສືທັນ ແລະ ຕົວ ອຢ ໃນ ທີ່ນີ້ ເປັນ ຕົວສະກົດ ທີ່ ຕາມດ້ວຍ ຕົວຕາມ ອຢ ເຊັ່ນດຽວກັນ (ເມື່ອໃດ ມີ ຕົວສະກົດ ເມື່ອນັ້ນ ມັນ ຕ້ອງ ມີ ຕົວຕາມ ສເມີ ຖ້າ ອີງຕາມ ການສຶກສາ ພາສາ ບາລີ)
- ຊນ[ຊະ-ນະ/Jana] ແຕ່ ຕ້ອງ ອ່ານ ພຍາງ “ຊະ” ບໍ່ໃຫ້ ເຕັມຄຳ ດັ່ງ “ຊະນະ” ຊຶ່ງ ເປັນ ນາມ ເພດຊາຍ ທາລີ ນາມປຸງລົງ ແລະ ທີ່ ແປວ່າ ຄົນ ບຸກຄົນ **ໄທ** ດັ່ງ ໄທເຫມືອ ໄທໄຕ້

ໂທລາວ ໂທບ້ານ ໂທເມືອງ ໂທເຮືອນ ໂທເຮົາ ເປັນຕົ້ນ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Une personne / A person (ຖ້າ ອີງ ຕາມ ຄວາມໝາຍເຄົ້າ ຈະແປວ່າ ໄຊ ຂອງ ຄົນ)

ໂຄສະຖານ || Phonétique / Phonetics

- ພາຍງ “ໄຊ” ມີ ສຽງສັ້ນຕໍ່າ ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ ສຣະ ພິເສດ (ໂ ເ ເົາ ອໍ) ແລະ ທີ່ ບໍ່ ບັນຈຸ ຢູ່ ໃນ ຈຳພວກ ພາຍງຕາຍ ຫມາຍຄວາມວ່າ ເຮົາ ສາມາດ ຜັນສຽງ ພາຍງນີ້ໄດ້ ຄື ເອົາ ວັນນະຍຸດ ເອກ ໂທ ຕຣີ ຈັຕວາ ນາ ປະກອບ ເພີ່ມເຕີມໄດ້ ຢ່າງສະບາຍ ຕາມ ກຳເນີດ ຂອງມັນ (**ຫລິ້ນສຽງໄດ້ ແລະ ຜັນສຽງໄດ້**) ແຕ່ “ຊັບ” ຈະ ຜັນສຽງ ບໍ່ໄດ້

ຕາມປົກຕິ[ປົກ-ກະ-ຕິ] ພຍັນຊນະ ຕົວໃດ ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ ຣັດສະສຣະ (ສຣະ ສຽງສັ້ນ) ຈະ ເປັນ ພາຍງຕາຍ ທັງນັ້ນ ນອກຈາກ ພຍັນຊນະ ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ ສຣະ ພິເສດ ຢ່າງດຽວ ຄື ໂ ເ ເົາ ອໍ (ຄຸນນາມ ບາລີ ຣັສສ[ຣັດ-ສະ/Rassa] ແປວ່າ ສັ້ນ ຫລື ທີ່ ມີ ອາກາສ ສັ້ນ ແຕ່ ໃນ ທີ່ນີ້ ແປວ່າ ສຽງສັ້ນ)

- ພາຍງ “ຊັບ[ໄຊ]” ມີ ສຽງສັ້ນ ສຽງຕໍ່າ ແລະ ສຽງຕາຍ (**ຜັນສຽງບໍ່ໄດ້ ແລະ ຫລິ້ນສຽງບໍ່ໄດ້** ດັ່ງດຽວກັນ ກັບ ຄຳໃດ ທີ່ ມີ ຈຳນວນ ພາຍງ ກາຍເກີນ ສອງພາຍງ ຂຶ້ນໄປ ກໍ ຈະ ຫລິ້ນ ສຽງ ບໍ່ ໄດ້ ເຫມືອນກັນ ແລະ ກໍ ຈະ ກາຍເປັນ ຄຳ ທີ່ ມີ ສຽງຕາຍ ທັງນັ້ນ ຄືດັ່ງ ສະນາຄົມ ສາມັກຄີ ຣັຖບານ ຜະເດັດການ ຄາຕກອນ ຣາສດອນ ນິຣັນດອນ ເປັນຕົ້ນ)

ຄວາມໝາຍ || Définition / Definition

ວິໄຊ ຫລື ໄຊ ຂອງ ຄົນ ຈຳພວກນຶ່ງ ຫລື ໄຊ ຂອງ ປະຊາຊົນ ຫມາຍຄວາມວ່າ ປະຊາຊົນ ເປັນ ຜູ້ໄດ້ກິນ ເປັນຜູ້ແພ້ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Victoire du peuple / People's victory

ສະນາມ || Synonymie / Synonymy

ການທີ່ໄດ້ກິນ ການແພ້ ການປາບ ຄວາມສຳເຣັດ ການໄດ້ປຽບ ການຕໍ່ສູ້ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Succès / Success ; avantage/ avantage ; conquête / conquest ; bataille / battle

ປະຕິນາມ || Antonymie / Antonymy

ປະຣາໄຊ[ບາລີ. ປຣາຊຍ/Parājaya] ການຍອມຈຳນົນ ການພ່າຍ ການທີ່ບໍ່ເຫມາະກັບ ການເສີຍເນີຍ ການເສັງ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Défaite/ Defeat ; résignation/ resignation ; perte / loss

ປະຊາທິປະໄຕ [ປະ-ຊາ-ທິ-ປະ-ໄຕ] ນາມ.

ທາຕຸສາດ || Etymologie / Etymology

ປະຊາທິປະໄຕ ນາມ ຄຳປະສົມ ບາລີ ຣະຫວ່າງ ຄຳ “ປະຊາ+ອະທິປະ=ປະຊາທິປະ” ກັບ ຄຳເຄົ້າ ບາລີ “ຕຍ[ຕະ-ຍະ]” ດັ່ງ ຄຳອະທິບາຍ ຂ້າງລຸ່ມນີ້

- ປະຊາ[Pajā] ນາມ ເພດຍິງ. ເຊັ່ນ ຊາດມະນຸດ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Progéniture / Progeny ; Génération / Generation
- ອະທິປະ[Adhipa] ນາມ ເພດຊາຍ. ນາຍເຫນືອຫົວ ຜູ້ເປັນໂຫຍ່ສູງສຸດ (ຜູ້ເປັນ)ເຈົ້າ ໄທ້ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Le seigneur / The lord ; le maître / the master ; le souverain / the ruler ຊຶ່ງ ຄຳນີ້ເອງ ກໍ ນາມ ຄຳອຸປະສັກ (Préfixe/Prefix) ບາລີ “ອະທິ[Adhi]” ທີ່ ແປວ່າ ເຫນືອ ເຫນືອຫົວ ຈອນ ສູງສຸດ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Au dessus de / Over ແລະ ບາລີ “ປະ” ທີ່ ແປວ່າ ຫົວຫນ້າ ນາຍ ເຈົ້າ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Chef / Chief ; maître / master
- ຕຍ[ຕະ-ຍະ/Taya] nt (neutre / neuter. "ຈະໃຊ້ ເປັນ ນາມ ຄຸນນາມ ຫລື ບຸພບົດ ກໍ ໄດ້ ແລະ ຈະ ບໍ່ ມີ ເພດຊາຍ ເພດຍິງ"). ສາມຢ່າງ (ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ -) || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Une triade / A triad

ຄຳ “ຕຍ” ໄດ້ແຍງມາເປັນ ຄຳລາວ “ຕັຍ[ໄຕ]” ແລະ “ໄຕຍະ” ຫລື “ໄຕ” ດັ່ງດຽວກັນ ກັບ ຄຳ ລຍ[ລະ-ຍະ/Laya] ເປັນ ໄລຍະ(ທາງ) ໃນ ພາສາລາວ ແລະ ເຮົາ ຄວນອ່ານ ຄຳເຄົ້າວ່າ “ຕະຍະ[Taya]” ເພາະວ່າ ຄຳນີ້ ບໍ່ ມີ ຕົວສະກົດ ຕົວໂຕ ທັງສິ້ນ ແລະ ຖ້າ ຈະ ອີງຕາມ ແມ່ກະກາ ວ່າດ້ວຍ ພຢັນຊນະຈຸງ ໃນ ພາສາລາວ ເພິ່ນ ຈະຂຽນ “ຕຍະ” ແຕ່ ຕ້ອງ ອ່ານ ພຍາງ “ຕະ” ບໍ່ ໃຫ້ ເຕັມຄຳ ອີກປະການນຶ່ງ ຄັນ ເຮົາ ຢາກຂຽນ “ຕັຍ” ຫລື “ໄຕຍະ” ຕາມ ສຽງ ເຮົາ ຈະ ຕ້ອງ ໄດ້ຂຽນ ດັ່ງນີ້ ຄື “ເຕຢຢ[ໄຕ-ຢະ/Teyya]” (ເພິ່ນ ຂຽນໄດ້ ສອງຢ່າງ ໂດຍ ເອົາ ສະເອຈົມ ຂຶ້ນຫນ້າ ຕົວ ະຕ ຫລື ເອົາ ສະເອລອຍ ຕາມຫລັງ ຕົວ ະຕ ຄື “ເຕຢຢ” ຫລື “ຕເຢຢ” ຊຶ່ງ ຄຳນີ້ ຕ້ອງ ສະກົດ ດ້ວຍ ຕົວ ະຢ ແລະ ຕາມ ດ້ວຍ ຕົວ ະຢ ແລະ ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ ຕົວຕາມ ຈະ ປຸງ ຮູບ ມາເປັນ ຕົວ ະຢ ດັ່ງ “ເຕຢຢ” ຫລື “ຕເຢຢ” ຕາມຫລັກການຂຽນ ຫນັງສືທັນ ແຕ່ຢາລືມວ່າ ຕົວ ະຢ ບາລີ ເພິ່ນ ຈະ ອ່ານ ເປັນ ຕົວ ະຍ ໃນ ພາສາລາວ ດ້ວຍເຫດນີ້ ເພິ່ນ ຈຶ່ງ ອ່ານ ອັກຂຣະ ະຢ ນີ້ວ່າ ຕົວຍ່ືເືອງ ແຕ່ ເຮົາ ຕ້ອງ ຮູ້ຈັກ ແປ ຄຳ ເຢື້ອງ ວ່າ ແມ່ນຫຍັງ ກັນແທ້)

ຄວາມໝາຍ || Définition / Definition

ຮະບອບ ການປົກຄອງ ຊຶ່ງ ແມ່ນ ປະຊາຊົນ ເປັນ ຜູ້ບັງການ ຫມາຍຄວາມວ່າ ອະທິປະໄຕ ເປັນ ຂອງ ປະຊາຊົນ ແລະ ຣັຖບານ ຕ້ອງ ອຳນວຍ ຄວາມສະດວກ ວ່າດ້ວຍ ສິດທິ ທາງດ້ານ ການປາກເວົ້າ ພ້ອມດ້ວຍ ສິດ ຕ່າງໆ ຂອງ ປະຊາຊົນ ແລະ ກໍ ແມ່ນ ປະຊາຊົນ ເປັນ ຜູ້ປ່ອນບັດ ເລືອກຕັ້ງ ເອົາ ຜູ້ນຳ ຜູ້ສຳຄັນ ທີ່ ເປັນ ຜູ້ບັງການໄດ້ ດັ່ງ ປະທານ ປະເທດ ຫລື ປະທານາທິບໍດີ ແລະ ຜູ້ແທນ ຣາສດອນ ເປັນຕົ້ນ

ການປົກຄອງ ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ ປະຊາຊົນ ທີ່ ເລືອກຕັ້ງ ໂດຍ ປະຊາຊົນ ແລະ ເພື່ອ ປະຊາຊົນ ຊຶ່ງ ການປົກຄອງ ດັ່ງກ່າວ ຈະ ບໍ່ ມີ ຄົນ ຕ່າງປະເທດ ຢູ່ ຮ່ວມ ໃນນັ້ນ ເດັດຂາດ

ກົງກັນຂ້າມ ກັບ ຮະບອບ ຜະເດັດການ ຊຶ່ງ ອຳນາດ ການປົກຄອງ ຕົກຢູ່ ໃນ ກຳມີ ຂອງ ຄົນ ພຽງ ກຸ່ມດຽວ ເທົ່ານັ້ນ ຮະບອບ ປະຊາທິປະໄຕ ເປັນ ຮະບອບ ການປົກຄອງ ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ ການແຍກ ອຳນາດ ສາມຢ່າງ ເພື່ອ ບໍ່ ໃຫ້ ອຳນາດ ທັງສາມນີ້ ຕົກ ຢູ່ ໃນ ກຳມີ ຂອງ ຣັຖບານ ຫລື ຂອງ ນັກການເມືອງ ພຽງ ຜູ້ດຽວ ຄື

- ອຳນາດ ນິຕິບັນຍັດ || ຝຣັ່ງ. Pouvoir législatif ຕົກ ຢູ່ ໃນ ກຳມີ ຂອງ ສະພາ
- ອຳນາດ ບໍຣິຫານ || ຝຣັ່ງ. Pouvoir exécutif ຂຶ້ນກັບ ຣັຖບານ ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ ນາຍບົກ ແລະ ມົນຕຣີ ຕ່າງໆ ຊຶ່ງ ນາຍບົກ ເປັນ ຫົວຫນ້າ ຣັຖບານ ຫລື ເປັນ ຜູ້ນຳພາ ການປົກຄອງ ແລະ ການບໍຣິຫານ ປະເທດ
- ອຳນາດ ຕຸລາການ || ຝຣັ່ງ. Pouvoir judiciaire ຂຶ້ນກັບ ຫົວຫນ້າສານ ແລະ ການຈັດຕັ້ງ ຝ່າຍສານ ໂດຍຕຣົງ (ບາລີ. ຕຸລາ ແປວ່າ ຊິງ || Balance)

ໄມ້ ກົກຊີ້ຕາຍ ປາຍຊີ້ເປັນ || Baguette magique / Wand

ການ ທີ່ ຮະບອບ ຜະເດັດການ ກຳ ອຳນາດ ພຽງ ຜູ້ດຽວ ມັນ ກໍ ຄ້າຍຄື ກັບ ການອ່ວຍພອນ ທີ່ ກ່າວວ່າ “ຂໍໃຫ້ໄດ້ ດັ່ງ ສົມມັກສົມປາຖນາ” ຜິວ ຜູ້ກ່ຽວ ຊັງ ຜູ້ໃດ ແລະ ພອນ ທີ່ ວ່າ ໄດ້ສົມມັກສົມປາຖນານັ້ນ ມັນ ຈະ ບໍ່ ແພ້ ຫມູ່ ເກີນໄປບໍ່ ? (ມັນ ພາໃຫ້ ດັບໄດ້ ! [ພາໃຫ້ບ້ານໃຫ້ເມືອງ ດັບໄດ້ ແລະ ພາໃຫ້ ປະຊາຊົນ ດັບໄດ້ ຫມາຍຄວາມວ່າ ມັນ ພາໃຫ້ ຊາດ ດັບໄດ້]) ດ້ວຍເຫດນີ້ ເພິ່ນ ຈຶ່ງ ແຍກ ອຳນາດ ທັງສາມ ອອກຈາກກັນ ເພື່ອ ບໍ່ ໃຫ້ ມັນ ໄປ ຕົກ ຢູ່ ໃນ ກຳມີ ຂອງຄົນ ຜູ້ດຽວ ຫລື ຂອງຄົນ ກຸ່ມດຽວ

ອະທິປະໄຕ [ອະ-ທິ-ປະ-ໄຕ] ນາມ.

ທາຕຸສາດ || Etymologie / Etymology

ນາມຈາກ ຄຳເຄົ້າ ບາລີ “ອະທິປະ+ຕຍ[ຕະ-ຍະ]” ດັ່ງ ຄຳອະທິບາຍ ຂ້າງລຸ່ມນີ້

- ອະທິປະ[Adhipa] ນາມ ເພດຊາຍ. ນາມເທນິຍົມ ຜູ້ເປັນໂຫຍ່ສູງສຸດ (ຜູ້ເປັນ)ເຈົ້າ ໄທ້ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Le seigneur / The lord ; le maître / the master ; le souverain / the ruler ຊຶ່ງ ຄຳນີ້ເອງ ກໍ ນາມຈາກ ຄຳອຸປະສັກ (Préfixe/Prefix) ບາລີ “ອະທິ[Adhi]” ທີ່ ແປວ່າ ເທນິຍົມ ເທນິຍົມ ຈອນ ສູງສຸດ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Au dessus de / Over ແລະ ບາລີ “ປະ” ທີ່ ແປວ່າ ຫົວຫນ້າ ນາມ ເຈົ້າ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Chef / Chief ; maître / master
- ຕຍ[ຕະ-ຍະ/[Taya] nt. (neutre / neuter / "ຈະໃຊ້ ເປັນ ນາມ ຄຸນນາມ ຫລື ບຸພບົດ ກໍໄດ້ ແລະ ຈະບໍ່ມີ ເພດຊາຍ ເພດຍິງ"). ສາມຢ່າງ (ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ -) || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Une triade / A triad - (*Trias Politica*)

ຄຳ “ຕຍ” ໄດ້ແຍງມາເປັນ ຄຳລາວ “ຕັຍ[ໄຕ]” ແລະ “ໄຕຍະ” ຫລື “ໄຕ” ດັ່ງດຽວກັນ ກັບ ຄຳ ລຍ[ລະ-ຍະ/Laya] ເປັນ ໄລຍະ(ທາງ) ໃນ ພາສາລາວ ແລະ ເຮົາ ຄວນອ່ານ ຄຳເຄົ້າວ່າ “ຕະຍະ[Taya]” ຍ້ອນ ຄຳນີ້ ບໍ່ ມີ ຕົວສະກົດ ຕົວໃດໆ ທັງສິ້ນ ແລະ ຖ້າ ອີງຕາມ ແມ່ກະກາ ວ່າດ້ວຍ ພັນຊນະຈູງ ໃນ ພາສາລາວ ເພິ່ນ ຈະຂຽນ “ຕຍະ” ແຕ່ ຕ້ອງ ອ່ານ ພຍາງ “ຕະ” ບໍ່ໃຫ້ ເຕັມຄຳ ອີກປະການໜຶ່ງ ຄັນ ເຮົາ ຢາກຂຽນ “ຕັຍ” ຫລື “ໄຕຍະ” ຕາມ ສູງ ເຮົາ ຈະຕ້ອງໄດ້ຂຽນ ດັ່ງນີ້ ຄື “ເຕຢຢ[ໄຕ-ຢະ/Teyya]” (ເພິ່ນ ຂຽນໄດ້ ສອງຢ່າງ ໂດຍ ເອົາ ສະເອຈົນ ຂຶ້ນຫນ້າ ຕົວ ຕ ຫລື ເອົາ ສະເອລອຍ ຕາມຫລັງ ຕົວ ຕ ຄື “ເຕຢຢ” ຫລື “ຕຢຢ” ແລະ ສະກົດ ດ້ວຍ ຕົວ ຢ ແລະ ຕາມ ດ້ວຍ ຕົວ ຢ ຊຶ່ງ ຕົວຕາມ ຈະ ປຸງ ນ ມາເປັນ ຕົວ ຢ ດັ່ງ “ເຕຢ” ຫລື “ຕຢ” ຕາມ ຫລັກ ການຂຽນ ຫນັງສືທັນ ແຕ່ຢາລືມວ່າ ຕົວ ຢ ບາລີ ເພິ່ນ ຈະ ອ່ານ ເປັນ ຕົວ ຍ ໃນ ພາສາລາວ ດ້ວຍເຫດນີ້ ເພິ່ນ ຈຶ່ງ ອ່ານ ອັກຂຣະ ຢ ນີ້ວ່າ ຕົວຍໍເຟື້ອງ ແຕ່ ຕ້ອງ ເຂົ້າໃຈ ຄວາມຫມາຍ ຂອງ ຄຳ ເຟື້ອງ ແມ່ນຫຍັງ ກັນເທົ່)

ຄວາມຫມາຍ || Définition / Definition

ຄຸນພາບ ແລະ ສະພາບ ການປົກຄອງ ແບບ ເປັນຕົນເອງ ປາສຈາກ ການແຊກແຊງ ຂອງ ປະເທດອື່ນ ແລະ ປາສຈາກ ການບັງການ ຈາກ ຜູ້ນຳພາ ຫລື ຈາກ ອຳນາດ ຂອງ ປະເທດອື່ນ

ສິດ ແລະ ເສຣີພາບ ໃນ ການບັງການ ຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບ ການບໍລິຫານ ການເມືອງ ພາຍໃນ ແລະ ພາຍນອກ ປະເທດ ຂອງ ຕົນເອງ ຫລື ຂອງ ປະເທດນຶ່ງໆ ທີ່ ບໍ່ ຂຶ້ນ ກັບ ອຳນາດ ຂອງ ປະເທດອື່ນ ແລະ ປາສຈາກ ການບີບບັງຄັບ ຈາກ ປະເທດ ນະທາອຳນາດ ໂດຍ (ຖ້າ ໄດ້ ຮັບ ຄຳສັ່ງ ຫລື ຮັບເອົາ ຄຳສັ່ງ ນາຈາກ ປະເທດໃດ ກໍ ຫມາຍຄວາມວ່າ ເປັນ ຫົວເມືອງຂຶ້ນ ຂອງ ປະເທດນັ້ນ) || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Souveraineté / Sovereignty

ສະນາມ || Synonymie / Synonymy

ອຳນາດ ການເປັນນາຍຕົນເອງ ເອກະຣາດ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Pouvoir, puissance/Power ; autorité / authority : indépendance / independence

ປະຕິນາມ || Antonymie / Antonymy

ຫົວເມືອງຂຶ້ນ ປະເທສຣາດ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Colonie / Colony

ຕຍ [ຕະ-ປະ/Taya] nt. (ອະເພດ).

ສິ່ງ ທີ່ ປະກອບ ດ້ວຍ ສາມຢ່າງ ດັ່ງ ທີ່ ໄດ້ ກ່າວມາແລ້ວ ຂ້າງເທິງນີ້ ທາງ ພຣະພຸດທະສາສນາ ໄດ້ ຣະບຸ ອະທິປະໄຕ ທັງສາມ ດັ່ງນີ້ ຄື

- **ໂລກາທິປະໄຕ** (ໂລກະ+ອະທິ+ປະ+ຕະຍະ) ເຫັນຜູ້ອື່ນເຮັດ ກໍເຮັດຕາມ ຍ້ອນ ຢ້ານ ເຂົາ ເວົ້າສິນ ນິນທາ ຫລືວ່າ ຢ້ານ ເຂົາ ບໍ່ຍ້ອງຕົນ ແລະ ຢ້ານ ບໍ່ໄດ້ເຂົ້າ ຮ່ວມກຸ່ມ ນຳເຂົາ
- **ອັດຕາທິປະໄຕ** (ອັຕຕະ=ຕົນເອງ / “Ego”) ຖືຕົນເອງເປັນທີ່ຕັ້ງ ກໍເຮັດໄປ ໂດຍ ບໍ່ຄິດວ່າ ຄົນອື່ນ ກໍອາດຈະມີ ຄວາມສາມາດ ແລະ ຄວາມຄິດດີ ເຫມືອນຕົນ ຫລື ເຫມືອຕົນ (ອັຕຕະ+ອະທິ+ປະ+ຕະຍະ)
- **ທັມມາທິປະໄຕ** (ທັມມະ+ອະທິປະ+ຕະຍະ) ເຮັດໄປ ໂດຍ ຖືເອົາ ເມດຕາຈິດ ອັນແທ້ຈິງ ໃນ ການພໍ້ແພ້ງ ຕ່າງໆ ດ້ວຍ ຈິດໃຈ ອັນ ບໍລິສຸດຜຸດຜ່ອງ

ປະຕິນາມ || Antonymie / Antonymy

ຜະເດັດການ ຫລື ອຳນາດ ທີ່ ດູດກົນກົນ ປະຊາຊົນ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Dictature

ຂໍ້ສະຫຼຸບ || Conclusion

ປະຊາທິປະໄຕ ກໍ ມີ ການສະຫຼຸບ ແບບດຽວກັນ ກັບ ພຣະພຸດທະສາສນາ ວ່າດ້ວຍ **ຫລັກ**

ສາມຢ່າງນີ້ ຄື ປະຊາທິປະໄຕ ກໍ່ ແບບ ອຳນາດ ທັງສາມ ອອກຈາກ ກຳມີ ຂອງ ນັກການເມືອງ ກຸ່ມນຶ່ງກຸ່ມດຽວ ຫລື ພັກນຶ່ງພັກດຽວ (ເພື່ອ ບໍ່ໃຫ້ ອຳນາດ ຫມົດ ທັງສາມ ຢ່າງນີ້ ຕົກຢູ່ ໃນ ກຳມີ ຂອງ ນັກການເມືອງ ພຽງ ກຸ່ມດຽວ ແລະ ເພື່ອ ບໍ່ ໃຫ້ ມີ ພັກໂທບ “ເກີດຂຶ້ນໄດ້ ພາຍໃນ ປະເທດ”) ແລະ ພຣະພຸດທະສາສນາ ກໍ່ ແບບ ອະທິປະໄຕ ອອກເປັນ ສາມຢ່າງ ດ້ວຍກັນ ອັນນີ້ ຄື ຈຸດສຳຄັນ

ອີທັງ ເນທາງນັກມາຕາ ປິຕຸນັງ ເປຕານັງ ໂຫຕຸ
ຂໍ ອຸທິດ ຜົນງານ ອັນເລັກໆນ້ອຍໆ ອັນນີ້ ແດ່ ພຣະເຖຣະນຸເຖຣະ ພ້ອມດ້ວຍ ຄົນລາວ ທຸກຖ້ວນຫນ້າ
(ອີທັງ ເນທາງນັງ ເຖຣະນຸເຖຣະນັງ ລາວະຊະນະນັງ ເປຕານັງ ໂຫຕຸ)

(ເບິ່ງ - ຫລັກ ການຂຽນ ຕາມ ເຄົ້າ ແບບ ຫນັງສືທັນ ແລະ ຫນັງສື ບາລີ)

ເມື່ອ ວັນທີ ໑໑/໐໔/໒໐໑໑ ເດືອນເມສາ ພສ. ໒໕໕໓ ແຫ່ງ ເມືອງ ປາຣີສ ທີ່ ປະເທດ ຝຣັ່ງ

ໂດຍ ຄຳແພວ ພູເພັດຊຣລິນທອງ

ວ່າດ້ວຍ ການແປ || Traduction / Translation

(à propos de / about the)

ຕາມທີ່ຈິງ ເຮົາ ຄວນ ຂຽນ ຄຳນຶ່ງ ຫນ້າໜຶ່ງ ເທົ່ານັ້ນ ພ້ອມດ້ວຍ ຂໍ້ຂຍາຍ ຄວາມຄິດ ຕ່າງໆ ທີ່ ກ່ຽວຂ້ອງ ແຕ່ວ່າ ການ ທີ່ ໄດ້ ເອົາ ຄຳ ເຫລົ່ານີ້ ມາ ຂຽນລົງ ໃນ ຫນ້າດຽວກັນ ກໍ ເພາະວ່າ ພາກສ່ວນ ຂອງ ຄຳ ຕ່າງໆ ມີ ເຄົ້າ ອັນດຽວກັນໜຶ່ງ ແລະ ເພື່ອ ອຳນວຍ ການສຶກສາ ແດ່ ນັກຮຽນຮູ້ໃຫມ່ໜຶ່ງ ເພື່ອ ໃຫ້ເຂົ້າໃຈວ່າ ສິ່ງ ທີ່ ເຮົາ ເຄີຍ ຄິດ ມັນ ບໍ່ ເປັນ ຄືດັ່ງ ທີ່ ເຮົາ ຄິດ ສເມີໄປ ຖ້າ ເຮົາ ບໍ່ ຮູ້ ຕົ້ນປາຍສາຍເຫດ ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ການກະຈາຍ ຄຳເວົ້າ ຈະ ພາໃຫ້ ຄວາມເຂົ້າໃຈ ຂອງເຮົາ ຫນັກແຫນ້ນດີ

ເລຂສັບ (Lexiques/Lexicons) ທັງຫມົດ ໃນ ທີ່ນີ້ ແມ່ນ ຂ້າພະເຈົ້າ ເປັນ ຜູ້ແຕ່ງຂຶ້ນ ເອົາເອງ ຖ້າ ທ່ານ ຄິດວ່າ ມັນ ເປັນ ປໂຍດ ແກ່ ສັງຄົມລາວ ຫລື ແກ່ ທ່ານເອງ ທ່ານ ສາມາດ ນຳໄປໃຊ້ ຕາມໃຈຊອບ ປາສຈາກ ຂໍ້ຜູກມັດ ອັນໃດ ທັງສິ້ນ ແລະ ຖ້າ ທ່ານ ຄິດວ່າ ມັນ ບໍ່ ເໝາະສົມ ກະຮຸນາ ເກັບມັນຖິ້ມລົງ ກະຕ່າ ຂີ້ເຫຍື້ອ ກໍແລ້ວກັນ ແຕ່ວ່າ ເປັນຫຍັງ ຂ້າພະເຈົ້າ ຈຶ່ງ ແປ ແບບນີ້ ? ເພາະວ່າ ຄຳທາຕຸ ໃນ ພາສາ ບາລີ ພ້ອມທັງ ພາສາ ສັນສະກຣິດ ຫມາຍເຖິງ ຮວຍໄຂ່ ທີ່ ໃຫ້ ກຳເນີດ ແກ່ ຄຳເຄົ້າ ອື່ນໆ (Radical) ທີ່ ໃຊ້ ປະກອບ ເປັນ ຄຳປະສົມ ອັນ ມີ ຄວາມຫມາຍ ໄປ ໃນ ທຳນອງ ດຽວກັນ ດັ່ງ

- **ທາ** ເປັນ ຄຳທາຕຸ (ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Racine / Root / ຮາກ/ເຫງົ້າ) ທີ່ ໃຫ້ ກຳເນີດ ແກ່ ຄຳເຄົ້າ (Radical) “ທານ” ແລະ ຄຳເຄົ້າ “ທານ” ກໍ ພາໃຫ້ເກີດ ຄຳປະສົມ ຕ່າງໆ ທີ່ ມີ ຄວາມຫມາຍ ທຳນອງ ດຽວກັນ ດັ່ງຄຳ ທານ ທານັງ ທາຍົກ (ທາຍະກະ) ເປັນຕົ້ນ
- **ພາ** ເປັນ ທາຕຸ ໃຫ້ແກ່ຄຳ ອັຍຍາ[ອັນ-ຍາ/Aññā] ປະຣິຍຍາ[ປະ-ຣິນ-ຍາ/Pariññā] ປັຍຍາ[ປັນ-ຍາ/Paññā] ເປັນຕົ້ນ (ພາ ແປຄວາມລາວວ່າ ຮູ້ ຄວາມຮູ້)
- **ສຸ** ເປັນ ທາຕຸ ໃຫ້ແກ່ຄຳ ສຸກຂ ສຸຈຈຣິຕ ສຸຄະຕິ ເປັນຕົ້ນ (ສຸ ໃນທີ່ນີ້ ແປວ່າ ດີ)
- **ທຸ** ເປັນ ທາຕຸ ຂອງຄຳ ທຸກຂ ທຸຈຈຣິຕ ທຸຄະຕິ ເປັນຕົ້ນ (ທຸ ແປວ່າ ບໍ່ດີ ດັ່ງດຽວ ກັບ “ສຸ” ລາວ ສະນັ້ນ ຖ້າ ເຮົາ ເວົ້າວ່າ “**ທຸພໍ**” ຫມາຍເຖິງ ພໍ ທີ່ ບໍ່ດີ (ຫລື ທີ່ ສຸ ແລ້ວ) ແລະ ຖ້າ ເຮົາ ເອີ້ນ ເພິ່ນວ່າ “ສາທຸພໍ” ຫມາຍເຖິງ ພໍ ຜູ້ ທີ່ ເຮົາ ເຄົາຣົບ ແລະ ບູຊາ ແຕ່ ເຮົາ ຕ້ອງ ຮັບຮູ້ວ່າ ຕາມປະເພນີແລ້ວ ຄົນລາວ ມັກ ຕັດ ແລະ ຫຍໍ້ ຄຳເວົ້າ)
- **Logie** ຝຣັ່ງ. ໃຊ້ ສຳລັບ ນາມ ແຫ່ງ ວິທຍາ ຕ່າງໆ ຫລື ວິຊາ ການປາກເວົ້າ ຂຶ້ນ ບັນດິດ ເທົ່ານັ້ນ ແລະ ຂ້າພະເຈົ້າ ແປເປັນ “ສາດ” (ແຕ່ບໍ່ແມ່ນ ສາດ ລາວ) ຊຶ່ງ ຄຳນີ້ ຖືກ ແຍງ

ນາຈາກ ຄຳເຄົ້າ ສັນສະກຣິດ “ສາສຕຣ[Śāstra/ສາ-ສ(ະ)-ຕຣະ]” (ຄຳບາລີ ແມ່ນ ສັຕຖ[Sattha/ສັດ-ຖະ] ແຕ່ ຕ້ອງ ຣະວັງ ຍ້ອນ ຄວາມຫມາຍ ຫລາຍຢ່າງໂພດ) ແລະ ຄົນໂທຍ ແປ ຄຳ Logie ນີ້ວ່າ ວິທຍາ ແຕ່ຫາກວ່າ ຂ້າພະເຈົ້າ ແປຄຳຝຣັ່ງ ຄຳໃດ ທີ່ ມີ ຄຳ Science ຕິດຕາມຮ່ວມຢູ່ນຳນັ້ນວ່າ ວິທຍາດັ່ງ **Sciences physiques** ຂ້າພະເຈົ້າ ຈະແປເປັນ “ຟິສິກ ວິທຍາ” ຫລື “**ຟິສັກ ວິທຍາ**” ທີ່ ນາຈາກ ເຄົ້າ ບາລີ [Bhisaka / ພິ-ສະ-ກະ] ຊຶ່ງ ແປວ່າ physique ແລະ physicien ວ່າ Bhisakka [ພິ-ສັກ-ກະ] ສະນັ້ນ ເລຂສັບ ທັງຫລາຍ ທີ່ ມີ ຄຳວິພັດ ຕາຍຕົວ ໃນ ພາສາຝຣັ່ງ ຂ້າພະເຈົ້າ ຈະແປ ດັ່ງນີ້

- **Logie** ແປເປັນ “ສາສຕຣ” ແຕ່ ຂຽນ ສາດ ໃນ ພາສາລາວ (ບໍ່ແມ່ນ ສາດນັ່ງ ສາດນ້ຳ)
- **Science** ແປເປັນ ວິທຍາ[ວິດ-ທ(ະ)-ຍາ]
- **Graphie** (ເບິ່ງ ຄຳອະທິບາຍ ຂ້າງລຸ່ມ)
- ສ່ວນ ຄຳວິພັດ (Suffixe) **Culteur** ໃນ ປັດຈຸບັນ ຂ້າພະເຈົ້າ ນອງເຫັນ ພຽງແຕ່ ຄຳບາລີ “ປາໂລ” ຄຳດຽວ ດັ່ງ
 - **ໂຄປາໂລ** (ຄົນລ້ຽງງົວ) **ພູມິປາໂລ** (ຜູ້ກຳກັບ ຜູ້ເຝົ້າ ຜູ້ປ້ອງກັນ ຜູ້ຮັກສາ “ພູມິ” ທີ່ ແປວ່າ ເຂດນ້ຳແດນດິນ) **ຂັນຕິປາໂລ**[ຂັນ-ຕິ-ປາ-ໂລ] **ຮັຖປາໂລ** ທີ່ ມີ ເຄົ້າ ນາຈາກ ຄຳ ຣັຕຖປາລ[ຣັດ-ຖະ-ປາ-ລະ] ຊຶ່ງ ຄຳນີ້ເອງ ກໍ ແຜງ ນາເປັນ ຄຳລາວ “ຮັຖບານ” ໂດຍ ການຕັດ ພຍັນຊນະ ອັ ອັ ທີ່ ເປັນ ຕົວສະກົດ ໑໑ກຈາກ ຄຳເຄົ້າ ແລະ ປະໄວ້ ພຽງ ຕົວຕາມ ອຖ ເທົ່ານັ້ນ ຊຶ່ງ ຕົວ ອຖ ກໍ ໄດ້ ກາຍນາເປັນ ຕົວສະກົດ ພິເສດ ໃນ ພາສາລາວ
 - **Horticulteur** ແປໄດ້ວ່າ ບຸບຜາປາໂລ [ປຸປຜະ/Puppha] (ຖ້າ ເປັນ ຄຳ ທີ່ ມີ ຄຳລາວ ປົນ ກັບ ຄຳບາລີ ເພິ່ນ ຄົງ ຈະ ຂຽນ “ຜັກມີປາໂລ”)
 - **Perliculteur** ແປໄດ້ວ່າ ນຸດຕາປາໂລ (ຄົນລ້ຽງນຸກ) ທີ່ ນາຈາກ ຄຳບາລີ ນຸດຕາ[Muttā (f.)] ຖ້າ ເປັນ ຄຳສັນສະກຣິດ ເພິ່ນວ່າ ນຸກຕາ[Mukṭā] ນຸກຕາ (ນຸກຕາປາໂລ) ແລະ ແຜງ ນາເປັນ ຄຳລາວ “ນຸກ” || Une perle / A pearl
 - **Apiculteur** ພັນຣາປາໂລ[ພັນ-ນ(ະ)-ຣາ-ປາ-ໂລ] ທີ່ ນາຈາກ ຄຳບາລີ ພມຣາ [ພະ-ນະ-ຣາ/Bhamarā] ຊຶ່ງ ແປວ່າ ເຜິ້ງ (ເຮົາ ອາດ ຈະ ແປ Apiculture ໄດ້ວ່າ ພັນຣາປາລັງ[ພັນ-ນ(ະ)-ຣາ-ປາ-ລັງ] ໂດຍ ການອ່ານ ພຍາງ “ນະ” ບໍ່

ໃຫ້ ເຕັມ ຄຳ)

- **Riziculteur** ໂອທນະປາໂລ[ໂອດ-ທ(ະ)-ນະ-ປາ-ໂລ] ຫລື ວິທິປາໂລ ທີ່ ນາຈາກ ຄຳບາລີ ໂອທນ[ໂອ-ທະ-ນະ/Odana] ທີ່ ແປວ່າ ເຂົ້າ(ສານ) ແລະ ວິທິ[ວິ-ທິ/Vithi] ທີ່ ແປວ່າ ເຂົ້າເປືອກ ແຕ່ວ່າ ກະສິ ແປວ່າ Agriculture ແລະ ກະສິກຳ ແປວ່າ ການເຮັດ Agriculture ຫລື ວຽກງານ ກ່ຽວກັບ Agriculture ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ເພິ່ນ ໄດ້ ແປ Agriculteur ວ່າ ກະສິກອນ ກໍ ເນື່ອງມາຈາກ ຄຳບາລີ ກະສິກຳ ຫລື ກະສິກະ ນັ້ນເອງ (ແທນທີ່ ຈະ ວ່າ ກະສິປາໂລ ເພື່ອ ໃຫ້ ການແປ ຕົກຢູ່ ໃນ ຮູບດຽວກັນ)
- **Aviculteur** etc.

ເລຂສັບ [ເລັກ-ຂ(ະ)-ສັບ] || Lexiques / Lexicons (ເລຂ[ເລ-ຂະ/Lekh] ຫມາຍເຖິງ ຕົວຫນັງສື)

- **ທາຕຸສາດ**[ທາ-ຕຸ-ສາດ] (Dhātu f.) ແປມາຈາກ ພາສາ ຝຣັ່ງອັງກິດ *étymologie / etymology* ເຊັ່ນ
 - **Biologie** ແປເປັນ “ຊີວະສາດ” ແທນທີ່ ຈະວ່າ “ຊີວະວິທຍາ” ເຫມືອນ ຄົນໄທຍ
 - **Criminologie** ແປເປັນ “ຄາຕສາດ[ຄາດ-ຕະ-ສາດ]” ຫລື “ປາຕສາດ[ປາດ-ຕະ-ສາດ]” ເຫມາະສົມ ດີກວ່າ “ຄາຕສາດ” ເພາະວ່າ “ຄາຕ[ຄາ-ຕະ]” ຫມາຍເຖິງ ການຂ້າ ແນວດຽວ (ປາຕ(ະ) ດັ່ງດຽວ ກັບ ຄຳ ທີ່ ຢູ່ ໃນ ປໂຍກ ປານາຕິປາຕາ ນັ້ນເອງ ແຕ່ວ່າ ຕາມປົກຕິ ຄົນລາວ ຈະຂຽນ ບາຕສາດ)
 - **Zoologie** ແປເປັນ “ສັດວະສາດ”
 - **Anthropologie** ແປເປັນ “ຊນະສາດ” (ຫລື “ເຝົ້າພັນທະສາດ”)
 - **Ethnologie** ແປເປັນ “ຊົນເຝົ້າສາດ” ຯລຯ
 - **Sciences humaines** ແປເປັນ “ມະນຸດ ວິທຍາ”
 - **Sciences de l'éducation** ແປເປັນ “ສຶກສາ ວິທຍາ”
 - **Sciences de la terre** ແປເປັນ “ປັດຖຸ ວິທຍາ[ປັດ-ຖະ-ພິ & ວິດ-ທະ-ຍາ]” (ປະຖະວິ [Pathavi] ຊຶ່ງ ເປັນຕົວ t ຈຳກັ່ງ ຫລື ຕົວຕໍ່ ບາລີ ຕົວທິນິ່ງ) ທີ່ ແຜງ ມາເປັນ ຄຳລາວ ປັດຖຸ[ປັດ-ຖະ-ພິ] ແຕ່ຢາລືມວ່າ ເພິ່ນ ໄດ້ແປຄຳ Géographie ມາເປັນ ພູມິສາດ ສ່ວນ ຄຳຝຣັ່ງ **Graphie** ຈະ ເຫມື່ອນຫນັກໄສ່ ວິທີ ການຂີດ(ຂຽນ)

ແລະ ການແຕ້ມ ຕົວຫນັງສື ແລະ ຄຳສັບ ໂດຍສະເພາະ ເຊັ່ນ Graphique / Graphic, graphe / graph ເປັນຕົ້ນ

ຄຳ ທີ່ ມີ ຄວາມຫມາຍ ຄ້າຍຄື ຄຳ Graphie ຂອງຝຣັ່ງນີ້ ໃນ ປັດຈຸບັນ ຂ້າພະເຈົ້າ ນອງເຫັນ ພຽງແຕ່ ຄຳບາລີ ຄຳດຽວ ເທົ່ານັ້ນ ຄື

- ລິຂ[ລິ-ຂ(ະ)/Likh] ຊຶ່ງ “ລິ” ເປັນ ຄຳທາຕຸ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Ecrire/ To write
- ລິຂຕິ[ລິ-ຂະ-ຕິ/Likhati] ແປວ່າ ເພິ່ນ ຊຽນ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. Il écrit/he writes
- ລິຂິຕ[ລິ-ຂິ-ຕະ/Likhita] ແປວ່າ ຊຽນແລ້ວ ໄດ້ຊຽນແລ້ວ || ຝຣັ່ງ/ອັງກິດ. écrit / written ດັ່ງ ຄົນລາວ ນິຍົມກັນ ເວົ້າວ່າ ພຣະອິນ ພຣະພົນ “ລິຂິຕ” ໄວ້ແລ້ວ ຫລືວ່າ ພົນ ລິຂິດ ອັນຫມາຍຄວາມວ່າ ພຣະອິນ ພຣະພົນ ໄດ້ຂີດ ເສັ້ນທາງ ຊີວິດ ຂອງເຮົາ ໄວ້ແລ້ວ

ຫາກ ເຮົາ ອີງຕາມ ສຳນວນ ຄຳເວົ້າ ຂ້າງເທິງນີ້ ເຮົາ ອາດຈະ ວາດພາບໄດ້ວ່າ ຄຳ GéoGraphie ອາດຈະ ແປໄດ້ ເປັນ ພູມິລິຂິດ ແທນທີ່ ຈະ ແປ ເປັນ ພູມິສາດ ແລະ Démographie ເປັນ ປະຊາລິຂິດ ດັ່ງນີ້ ເປັນຕົ້ນ ແຕ່ ເຮົາ ຕ້ອງ ສຶກສາ ໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ແລະ ໃຫ້ໄປໂກ ກວ່ານີ້

ອັນນີ້ ແມ່ນ ການແປ ເພື່ອ ໃຫ້ ມີ ຄວາມຫມາຍ ຕຽງ ກັບ ຄວາມຫມາຍ ຂອງຄຳຝຣັ່ງ ແລະ ຖ້າ ເຮົາມານັ່ງຄິດດີໆ ເຮົາ ອາດຈະນອງເຫັນ ຄຳນຶ່ງອີກ ທີ່ ເປັນ ຄຳບາລີ ຄື ສິກຂາ ຊຶ່ງ ແປວ່າ ການຮຳຮຽນ ຫລື ການສຶກສາ ແລະ ຄຳສຸດທ້າຍນີ້ ມາຈາກ ຄຳສັບສະກຣິດ ສົມມຸດວ່າ ເຮົາແປ

- Démographie ເປັນ ປະຊາສິກຂາ (Démocratie ປະຊາທິປະໄຕ)
- Photographie ເປັນ ຮູປສິກຂາ ຫລື ຮູບ ລ້າໆ
- Météorographie ເປັນ ອຸຕຸສິກຂາ
- Océanographie ເປັນ ສມຸດສິກຂາ ແລະ ຕ່ຽໄປ ດັ່ງນີ້ ຈະ ບໍ່ ເຫມາະສົມ ດີກວ່າກັນ ບໍ່ ? [Samudda]

ສະນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າ ຈຶ່ງ ແປ ຄຳຝຣັ່ງ Étymologie ມາເປັນ ຄຳທາຕຸ ຫລື ທາຕຸສາດ ແລະ ຄຳຝຣັ່ງ Radical ເປັນ ຄຳເຄົ້າ (ກົກເຄົ້າ ຫລື ເຄົ້າ)

- ສະນາມ[ສະ-ນາມ] ແປມາຈາກ ຄຳຝຣັ່ງ Synonymie ຊຶ່ງ ຫມາຍເຖິງ ນາມ ທີ່ ມີ ຄວາມຫມາຍ ຄ້າຍ ຄືກັນ ກ່ຽວກັບ ເຮືອງນີ້ ປະເທດ ຕ່າງໆ ຈະນຳແບບ ຊາວຕາເວັນຕົກ

ຄື ກ່າຍເອົາ ຄຳອຸປະສັກ (Préfixe) “ສິໂນ[Syno] ມາໃຊ້ ດັ່ງ ສິໂນນາມ ເປັນຕົ້ນ ແຕ່ຫາກວ່າ ຍັງມີ ບັນຫາ ພຽງ ເລັກນ້ອຍ ຄືວ່າ ເຮົາສາມາດ ແປ Synonyme ເປັນ ສະນາມ ອາດຈະ ເຫມາະສົມກວ່າ ຜິວ່າ ເຮົາ ແປ ແບບນີ້ ເຮົາ ຕ້ອງ ແປ Synonymie ເປັນ ສະນາມ ແຕ່ ສິ່ງ ສຳຄັນ ທີ່ສຸດ ຄື ຖ້າຫາກ ແປ ຄຳ ທີ່ ມ້ວນທ້າຍ ດ້ວຍ “-mie” ສັນໃດ ກໍ ໃຫ້ ແປ ເປັນ ພາສາລາວ ໄປ ທຳນອງ ດຽວກັນ ສັນນັ້ນ

“ສະ” ເປັນ ທັງ ຄຳ ທີ່ ປະກອບ ເປັນ ຄຳສົນທິ ແລະ ທັງ ຄຳອຸປະສັກ ຊຶ່ງ ແປວ່າ ດ້ວຍ ຄືກັນ ແລະ ອື່ນໆອີກ ດັ່ງ ສະໂຄຕຕະ[Sagotta] (adj. de la même lignée / of the same lineage ຊຶ່ງ ແປວ່າ ທີ່ ມີ ເຊື້ອສາຍລາຍລ່ອງ ອັນດຽວກັນ ແລະ ທີ່ ນາຈາກ ໂຄດດຽວກັນ) ຕາມປົກຕິ ຄຳນີ້ ປະກອບ ດ້ວຍ ຕົວ ອັ ອ ແລະ ດ້ວຍ ນິກຄະທິດ ອັງ ແລະ ອ່ານວ່າ ສັງ ແຕ່ ສ່ວນຫລາຍ ເພິ່ນ ບໍ່ໃຊ້ “ສັງ” ແຕ່ ເພິ່ນ ຈະໃຊ້ຄຳ ສະ ສັນ ສັນ ສັນນະ ຫລາຍກວ່າ

- **ປະຕິນາມ**[ປະ-ຕິ-ນາມ] ແປມາຈາກ ຄຳຝຣັ່ງ Antonymie ຊຶ່ງ ຫມາຍເຖິງ ນາມ ທີ່ ມີ ຄວາມຫມາຍ ຕ້ານກັນ ຫລື ຄວາມຫມາຍ ກົງກັນຂ້າມ ນັ້ນເອງ

“ປະຕິ” ຫມາຍເຖິງ ການຫມູນວຽນ ທີ່ ກ້ຽວໄປກັບມາ ຢູ່ຢ່າງນັ້ນ ຕລອດ ດັ່ງ ປະຕິວັດ ປະຕິທິນ ເປັນຕົ້ນ ຖ້າ ເຮົາ ອີງຕາມ ຄວາມເປັນຈິງແລ້ວ ມັນ ຈະກ້ຽວໄປໃສ່ ການຕ້ານ ເຫມືອນກັນ ເພາະວ່າ ມັນ ເຮັດໃຫ້ ອັນເກົ່າ ຕົກໄປ ແລະ ເຮັດໃຫ້ ອັນໃໝ່ ຂຶ້ນມາແທນ ດ້ວຍເຫດນີ້ ການຕ້ານ ຫລື ຄຳຕ້ານ ຈຶ່ງ ກາຍມາເປັນ ຄຳກົງກັນຂ້າມ

ຕາມທີ່ຈິງ “ປະຕິໂລມະ” ແປວ່າ ກົງກັນຂ້າມ ແຕ່ ຖ້າຫາກ ເຮົາ ຊຽນ ເປັນ ພາສາລາວ ເຮົາ ຈະຕ້ອງ ຊຽນ “ປະຕິໂລມນາມ” ແຕ່ ຕ້ອງ ອ່ານວ່າ ປະຕິໂລມນະນາມ

- **ໂຄສ**[ໂຄ-ສະ/Ghosa] ກ່ອນອື່ນຫມົດ ແມ່ນ ສຽງ ທີ່ ດັ່ງ ອອກມາຈາກ ປາກ ແຕ່ວ່າ ໂຄ[Go] ລ້າໆ ແປວ່າ ງົ ດັ່ງ ໂຄປາໂລ (ຄົນລ້ຽງງົ) ເປັນຕົ້ນ ແລະ ຖ້າ ຊຽນ ເປັນ ຄວາມລາວ ຈະ ຕ້ອງຕື່ມ ສຣະອະ ໃສ່ ຕົວສໍ ດັ່ງ ໂຄສະ ຖ້າບໍ່ດັ່ງນັ້ນ ເພິ່ນ ຈະ ອ່ານ ເປັນ ໂຄດສະ ເຫມືອນດັ່ງ ອາກາສ[ອາ-ກາ-ສະ] ກາຍມາເປັນ ອາກາດ

- Phonétique / Phonetics ຫມາຍເຖິງ ການຮຽນຮູ້ ສຽງ ຂອງ ຖ້ອຍຄຳ ເທົ່ານັ້ນ ແລະ ຂ້າພະເຈົ້າ ແປເປັນ ຄວາມລາວ **ໂຄສະຖານ** ແຕ່ ເຮົາ ສາມາດ ເຂົ້າໃຈ ແນວໃຫມ່ໄດ້ ຄື “ສະຖານ ຂອງ ໂຄ” ແລະ ຖ້າ ເຮົາ ຊຽນ ປາສຈາກ ສຣະອະ ປະກອບ ຕົວສໍ ດັ່ງ ໂຄສຖານ ຄົນ ກໍ ຈະ ອ່ານ ເປັນ “ໂຄດ-ສະ-ຖານ” ອັນ ໄຮ້ ຄວາມຫມາຍ ແລະ ຖ້າ ເຮົາ ຊຽນ ເປັນ ພຽງ ໂຄຖານ ລ້າໆ ມັນ ກໍ ກາຍເປັນ ຖານ ຂອງ ງົ ແຕ່ ໃນທີ່ນີ້

ຫມາຍເຖິງ ຖານ ຂອງ ໂຄສະນາ ທີ່ ຖານ ຂອງ ສູງ

- Phonologie / Phonology ຊຶ່ງ ຂ້າພະເຈົ້າ ແປວ່າ **ໂຄສະນາ** ຫມາຍເຖິງ ການສຶກສາ ສູງ ພ້ອມດ້ວຍ ເຄື່ອງປະກອບ ທຸກຢ່າງ ທີ່ ເຮັດໃຫ້ ສູງນັ້ນ ດັ່ງອອກມາ ເຊັ່ນ ສົບ ລື້ນ ເຫຼືອກ ຄໍ ເປັນຕົ້ນ
- Phoniatrie ຈະ ແປ ແນວໃດ ? ເອົາ ພາຍງ “ນັບ[ໂນ]” ມາ ປະກອບ ກາຍເປັນ ໂຄສະໂນ ທີ່ ໂຄສະນັບ ດັ່ງ ວິນັຍ ເຫມາະສົມດີ ເພາະວ່າ “ນັບ” ຖືກແຜງ ນາຈາກ ນຍ[ນະ-ຍະ/Naya] ທີ່ ຫມາຍເຖິງ ແບບ ແຜນ ວິທີ || Méthode / Method, plan ; manière / manner ດັ່ງນີ້ ເປັນຕົ້ນ ແຕ່ ຕ້ອງ ພາກັນ ສຶກສາ ໃຫ້ ດີ ງ່ອນ ການຕັດສິນໃຈ ທຸກຢ່າງ

ຂໍ້ສະຫຼຸບ || Conclusion

ການແປ ຕ່າງໆ ຄວນ ຕັ້ງ ຢູ່ ໃນ ລັກສະນະ ແບບດຽວກັນ ແລະ ແບບລາວ ເຮົາເອງ ໂດຍ ອີງ ເອົາ ຄຳບາລີ ແລະ/ຫລື ຄຳສັນສະກຣິດ ເປັນ ຫລັກຕັ້ງ ປະກອບ ດ້ວຍ ຄຳລາວເຮົາເອງ ແລະ ກໍ ບໍ່ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈະໃຫ້ ການແປ ຕ່າງໆ ນຳຕາມຮອຍ ພາສາ ອື່ນ ທຸກຢ່າງ ດັ່ງ ພາສາ ບາລີ ແລະ ພາສາ ຝຣັ່ງອັງກິດ ເປັນຕົ້ນ ຖ້າ ອີງຕາມ ວິວັດທະນາການ ອັນ ຮີບດ່ວນ ໃນ ປັດຈຸບັນນີ້ ເຮົາ ຄວນ ຕັ້ງຫລັກ ການແປ ໃຫ້ ແນ່ນອນ ເພື່ອ ວິວັດທະນາການ ນັ້ນເອງ ແລະ ສິ່ງ ສຳຄັນ ທີ່ສຸດ ກໍ ເພື່ອ ການແປ ຈາກ ພາສາ ຝຣັ່ງອັງກິດ ຊຶ່ງ ພາສາ ທັງສອງນີ້ ມີ ຄວາມກ້າວໜ້າ ໄປໂກ ຫລາຍທີ່ສຸດ ໃນ ດ້ານ ວິທະຍາ ຕ່າງໆ (ຍິ່ງປຸ່ນ ເກົາຫລີ ກໍ ເຮັດ ແບບດຽວກັນ “ແບບ ຂ້າພະເຈົ້າ ເຮັດນີ້”)

ຫມາຍເຫດ || Remarque

ພາສາ ບາລີ ກັບ ພາສາ ສັນສະກຣິດ ບໍ່ ແມ່ນ ພາສາ ດຽວກັນ ແຕ່ ເປັນ ພາສາ ສອງ ພາສາ ຕ່າງຫາກ (ເຫມືອນດັ່ງ ພາສາ ຝຣັ່ງ ກັບ ພາສາ ອັງກິດ ນັ້ນເອງ ຖ້າ ເຮົາ ນຳ ມາ ທຽບ ໃສ່ ພາສາ ຊາວ ຕາເວັນຕົກ) ຈຶ່ງ ແຈ້ງ ໃຫ້ຊາບ ຍ້ອນ “ກັຕຕຸ” ຜູ້ຊຽນ ທັງຫລາຍ ບໍ່ ໃຄ່ ສົນໃຈ ອະທິບາຍ ຢ່າງ ແຈ້ງແຈ້ງ ໃຫ້ ຜູ້ອ່ານ ຊາບນຳດ້ວຍ ວ່າ ຄຳໃດແທ້ ນາຈາກ ພາສາ ບາລີ ແລະ ຄຳໃດແທ້ ເປັນ ຄຳສັນສະກຣິດ

ຕາມ ທີ່ ໄດ້ ຮຽນຮູ້ ມາ ແຕ່ໃດໆ ພາສາ ສັນສະກຣິດ ເປັນ ພາສາແມ່ ທີ່ ໃຫ້ ກຳເນີດ ແກ່ ພາສາ “ອິນດູຢູໂຣປກະ” (ຝຣັ່ງ. Langues indo-européennes) ທຸກໆ ພາສາ ໃນ

ໂລກນີ້ ແຕ່ວ່າ ໃນ ປັດຈຸບັນນີ້ ພວກ ຍິງ ກໍ ຮຽກຮ້ອງວ່າ ແມ່ນ ພາສາ ຂອງ ພວກເຂົາ ເປັນ ພາສາແມ່ ຂອງ ພາສາ ອິນດູຢູໂຣປະກະ ທັງຫມົດທັງນວນ ແລະ ພວກເຂົາ ພວມ ພາກັນ ປຸງ ຂໍ້ມູນ ດັ່ງກ່າວນີ້ (ອີງຕາມ ການແຍງ ທັງສີ ພາສາລາວ ເພິ່ນ ຈະ ອ່ານ [ອິນ-ດູ-ຢູ-ໂຣບ-ປະ-ກະ] ແຕ່ ມີ ຂໍ້ບົກເລີ້ນ ເພາະ ເຮົາ ສາມາດ ອ່ານ ເປັນ [-ຢູ-ໂຣ-ປະ-ກະ] ໄດ້) ແລະ ພາສາລາວ ບໍ່ ໄດ້ ບັນຈຸ ເຂົ້າ ຢູ່ ໃນ ຈຳພວກ ພາສາ “ອິນດູຢູໂຣປະກະ” ແຕ່ຢ່າງໃດ

ຄຳບາລີ ສ່ວນຫລາຍ ຈະ ມີ ສຽງສັ້ນ ສະນັ້ນ ຖ້າ ພຍາງໃດ ມີ ສຽງຍາວ ເຮົາ ຕ້ອງ **ກະຈາຍ** ຄຳເວົ້າ ແລະ ໃຫ້ ຄິດໃສ່ ຄຳສົນທິ ເຮົາ ຈິ່ງ ຈະ ຊອກເຫັນ ຄຳທາຕຸ ແລະ/ຫລື ຄຳເຄົ້າ ເພາະວ່າ ສຽງຍາວ ສ່ວນຫລາຍ ນາຈາກ ຄຳສົນທິ ທີ່ ມີ ພຍາງ ສຽງສັ້ນ ປະກອບ ກັບ ພຍາງ ສຽງສັ້ນ ດັ່ງ ຕົວຢ່າງ ຂ້າງລຸ່ມນີ້

- ອະທິປະ ທີ່ ນາຈາກ ຄຳອຸປະສັກ “ອະທິ” ແລະ ຄຳທາຕຸ “ປະ” ແລະ “ປະ” ເຊັ່ນ ປະຕິ ປະເທສ ເປັນຕົ້ນ

- ປະ+ເທສ=ປະເທສ ຊຶ່ງ **ເທສ**[ເທ-ສະ] ແປ ພາສາຝຣັ່ງອັງກິດ ວ່າ un pays / a country ; un espace / a space ແລະ ປະເທດ ຫມາຍເຖິງ ເມືອງ ທີ່ ມີ ເຈົ້າ ເປັນ ນາຍ ຕົນເອງ ປົກຄອງ ຫລື ເມືອງ ທີ່ ມີ ເຈົ້າຂອງ ປົກຄອງ ດ້ວຍ ຕົນເອງ ປາສຈາກ ການຮຸກຮານ ແລະ ການແຊກແຊງ ຂອງ ປະເທດອື່ນ ອັນ ກົງກັນຂ້າມ ກັບ ຄຳ **ເທສ**ຮາຊ ຫລື ຄຳ **ປະເທສ**ຮາຊ[ປະ-ເທດ-ສ(ະ)-ຮາດ] ຫມາຍເຖິງ ເມືອງ ທີ່ ບໍ່ ມີ ຜູ້ເປັນໂຫຍ່ ຜູ້ເປັນເຈົ້າ ແລະ ທີ່ ເປັນ ນາຍຕົນເອງ ຄື ການປົກຄອງ ຂອງ ເມືອງຕົນ ຂຶ້ນ ກັບ ເມືອງອື່ນ ແລະ ຜູ້ນຳ ຂອງ ເມືອງອື່ນ ເປັນ ຜູ້ບັງການ ເຫມືອນດັ່ງ ປະເທດລາວ ຄາວ ຝຣັ່ງ ປົກຄອງ ແລະ ຄາວນີ້ ການປົກຄອງ ຂອງ ລາວ ກໍ ຂຶ້ນ ກັບ ແກວ

ພຍາງ “ສະ” ໃນ ທີ່ນີ້ ຫມາຍເຖິງ ການເທິນທ່າງ ຫລື ການລະໂລ ຫມາຍຄວາມວ່າ ການຂາດ(ເຂີນ) ແລະ ຖ້າ ຈະ ໃຫ້ ຖືກແທ້ ເຮົາ ຄວນ ຂຽນ ເທສສະຮາຊ[ເທ-ສະ-ສະ-ຮາ-ຊະ] ແຕ່ຫາກວ່າ ການອ່ານ ໃນ ພາສາລາວ ອອກສຽງ “ເທດສະ” ຢູ່ແລ້ວ (ເບິ່ງ ຄຳສົນທິ)

- ໂລກະ+ອະທິ+ປະ ກາຍມາເປັນ ໂລກ**າ**ທິປະ ຕາມ ວິທີການສົນທິ ຊຶ່ງ ສະອະ ທີ່ ມີ ສຽງສັ້ນ ກາຍມາເປັນ ສະອາ ສຽງຍາວ ດັ່ງນີ້ ເປັນຕົ້ນ

ເພື່ອ ເປັນ ການຝຶກ ຄວາມສາມາດ ຂອງຕົນ ຂ້າພະເຈົ້າ ຈະ ວາງ ຄຳຖາມ ຄຳນຶງໄວ້ ຄື ໃຫ້ ທ່ານ **ກະຈາຍ** ວະລີ ຕໍ່ໄປນີ້ ຫລື ຊອກຫາ ຄຳທາຕຸ ຂອງ ວະລີ ຕໍ່ໄປນີ້ “**ປານາຕິປາຕາ**”

(ເວຣະນະນິ ສິກຂາ)

ໂດຍ ຄຳແພວ ພູເພັຊຣລິນທອງ
Par Khamphéo Phouphetlinthong

ຕອບ ເມື່ອ ວັນຈັນ ທີ ໓໐/໐໕/໒໐໑໑ ເດືອນ ພຶສພາ ພສ. ໒໕໕໔

ຫນາຍເຫດ

ການແປ ພາສາ ບາລີ ໄປຫາ ພາສາລາວ ຕ້ອງ ແປ ທາງປັ້ນ ຄື ເລີ້ມ ຈາກ ຄຳ ສຸດທ້າຍ ກັບມາ ຫາ ຄຳ ທຳອິດ ຂອງ ວະລີນຶ່ງ ຂອງ ປໂຍກນຶ່ງ ຫລື ຂອງ ໂວຫານ ອັນນຶ່ງ (ໂວຫານ || Expression)

໑. ປານ [ບາລີ. ປາ-ນະ / Pāṇa] ນາມປຸງລິງ (ນາມ ເພດຊາຍ).

- ຊີວິດ ການໃຊ້ຊີວິດ ຄວາມເປັນຢູ່ ການທີ່ມີຊີວິດຢູ່ໃນໂລກນີ້ ການທີ່ມີຕົນຕົວ ແລະ ມີ ບ່ອນ ໃນ ສິ່ງແວດລ້ອມ || ຝຣັ່ງອັງກິດ. Vie / Life ; **existence** / existence
- ລົມຫາຍໃຈ || ຝຣັ່ງອັງກິດ. Respiration / Breath
- ສັດສາວສິ່ງ (ທີ່ ມີ ຊີວິດ) ຫລືວ່າ ສິ່ງ ທີ່ ມີ ຊີວິດ || ຝຣັ່ງອັງກິດ. Un être vivant / A living being

໒. ອະຕິ [ບາລີ. ອະ-ຕິ / Ati] indecl. (indeclinable ບໍ່ລຳອຽງ (ກະດ້າງ ???)) ແລະ ເປັນ ທັງ ຄຳອຸປະສັກ (Préfixe/Prefixe). ເກີນໄປ ເກີນໂພດ ອີກ ກັບ ແລະ || ຝຣັ່ງອັງກິດ. De plus, encore, et / Moreover, yet, and (ຄຳສົນທິ. ປານະ+ອະຕິ=ປານາຕິ)

໓. ປາຕ [ບາລີ. ປາ-ຕະ / Pāta] ນາມປຸງລິງ (ນາມ ເພດຊາຍ).

- ການລົ້ນ(ທະລາຍ) ການເຮັດໃຫ້ແນວໂດແນວນຶ່ງຕົກລົງ ການຕັດແນວໂດແນວນຶ່ງ ໃຫ້ຕົກອອກ ການເຮັດໃຫ້ຂາດອອກ ການຕົກ || ຝຣັ່ງອັງກິດ. Une chute (Action de faire tomber) / A fall
- ການຟັ້ງອອກ || ຝຣັ່ງອັງກິດ. Un jet (action de jeter) / A throw
- ການປະທັດປະຫານ || ຝຣັ່ງອັງກິດ. Suppression (le fait d'abattre) /

Removal ; soustraction / avoidance ; anéantissement / annihilation ;
un **crime** / a crime

໔. **ສິກຂາ** [ບາລີ. ສິກ-ຂາ / Sikkhā] ນາມອິດທິລິງ (ນາມ ເພດຍິງ). ການຮຽນ ການຮຳຮຽນ ການສຶກສາ (ຊຶ່ງ ຄຳ ສຶກສາ ນາຈາກ ເຄົ້າ ສັນສະກຣິດ ດັ່ງດຽວ ກັບ ຄຳ ພິກຂຸ ຈາກ ເຄົ້າ ບາລີ ແລະ ພິກສຸ ຈາກ ເຄົ້າ ສັນສະກຣິດ)

໕. **ເວຣະມະນີ** [ບາລີ. ເວ-ຣະ-ມະ-ນີ / Veramaṇī] ນາມອິດທິລິງ (ນາມ ເພດຍິງ). ການເວັ້ນ ການລະເວັ້ນ (ນາຈາກ ກິຣິຍາ **ເວັ້ນ** [“ຢາ” “ເວັ້ນ” “ທ້າມ” ມີ ຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ຫລາຍເຕີບ ຊຶ່ງ ການທ້າມ ຫມາຍເຖິງ ການບັງຄັບ ແທ້ແລ ເພາະ ຈຳເປັນ ຕ້ອງ ໄດ້ເຮັດ ຕາມ ຄຳສັ່ງ ທຸກຢ່າງ ໂດຍ ບໍ່ ມີ ຂໍ້ຍົກເວັ້ນ]) || ຝຣັ່ງອັງກິດ. Abstinence

- “ປານາຕິປາຕາ ເວຣະມະນີ” ຕິຄວາມຫມາຍໄດ້ວ່າ ເວັ້ນ ການປະທັດປະທານ ຊຶ່ງກັນແລະ ກັນ ຫລື **ເວັ້ນ ການຂ້າສັດຕັດຊີວິດ** ເກີນ ຂອບເຂດ (ເວັ້ນ ການປາບ ສັດສາວາສິ່ງ ຊຶ່ງ ຄົນ “ອະວິຊາ” ກໍ ຖືກ ໄລ່ເຂົ້າຢູ່ ໃນ ຈຳພວກ ສັດ ທັງນັ້ນ ເພາະ ຄວາມຄິດ ຂອງ ຄົນ ເຫລົ່ານັ້ນ ຍັງຕຳ ເຫມືອນກັບ ຄວາມຄິດ ຂອງສັດ “ນອກຈາກ **ບຸກຄະລະ** ທີ່ ຮັບເອົາ ສິນ ສະມາທິ ປັນຍາ ນາເປັນ ຕົວເພິ່ງ”)
- ພຣະພຸດທະສາສນາ ຈະ ບໍ່ ທ້າມ ແລະ ບໍ່ ບັງຄັບ ໃຫ້ ຄົນອື່ນ ເຮັດ ແນວນັ້ນແນວນີ້ ນອກຈາກ ກົດ ຣະບຽບ ວິໄນ ທີ່ ໃຊ້ ສຳລັບ ການປົກຄອງ ພຣະສົງ ເທົ່ານັ້ນ “ມີ ຂໍ້ທ້າມ ບາງຢ່າງ” (ສິນ ໒໒໗ ແລະ ໓໓໑) ອີກຢ່າງນຶ່ງ ຄຳສອນ ຂອງ ພຣະພຸດທະອົງ ເຈົ້າ ແຕກຕ່າງ ກັບ ຄຳສອນ ຂອງ ພຣະເຈົ້າ ອື່ນໆ ເຊັ່ນ ພຣະເຍຊູ ເປັນຕົ້ນ ຊຶ່ງ ຍຶດຫມັ້ນ ໃນ ຂໍ້ບັງຄັບ ແລະ ການນາບຊູ່ ຂອງ ພຣະເຈົ້າ ເປັນຫລັກ

ໂດຍ ຄຳແພວ ພູເພັດຊຣລິນທອງ
Par Khamphéo Phouphetlinthong

ຂໍ້ລາຍ

ເທື່ອ

ທ້ວຍ ງ ບໍ່ຕາຍ